

Császár a fogadóban

Ladikban a vízvárosiak. A medréből kilépő Duna évszázadokig a városrész veszedelme volt.

A középkori utazót — ha északról közelítette Budát — kakaskapus falával a Vízváros fogadta. *Külváros. Nyüzsgő, színes, vásári — öreg. A mély alapú, töredezett, földszintes házak, a cégéres fogadók, a parányi műhelyek, a magasba szökő templomtornyok még a középkori Budán is ódon, meghitt hangulatot teremtettek a Duna partján.*

VÁR — DUNA

Víziváros — *halászáros*. Kimondatlanul is a névadó, a városrészt teremő a Duna. A folyó hozta, szinte sodorta Budára a magyar, a német, a bosnyák, a zsidó, a horvát iparosokat, kereskedőket, kézműveseket. Sokan csak a híres Bomba téri — ma Batthyány tér — vagy Fazekas téri — Szilágyi Dezső tér — vásárra érkeztek, s a pezsgő forgatag, a város varázsa örökre idekötötte őket. Város volt a Vízváros. A legváltozatosabb, a legélőbb része a középkori Budának.

A budai vár, s a Duna szorításában épült, gyorsan formálódó városrész évszázados határait ma már kevesen ismerik. Nemcsak a keskeny Duna-menti sávban lakók a vízvárosiak. A Várhegy tövében, s a mai Moszkva téren lakók is azok. Az északi határ, a városfal két darabja még ma is áll az országút — ma Mártírok útja — oldalán.

A SZÍNHÁZ

Az ezernyi kis műhely — a legtöbb mester háziiparos volt — közül emelkedett ki a világhírig *Ganz Ábrahám üzeme*. A kiváló mérnök, *Mechwart Adám* tíz évvel az alapítás után, 1859-ben érkezett Budára.

— *Kezdetben két híres öntő, Mümmer Ferenc és Lenz Henrik, négy napszamos és két inas dolgozott az egyik műszakban.* Vasúti kerekeket öntöttek. Minden másodnap tizennégyet. A két öntőmester szakértelmének, s *Mechwartnak*, a kitűnő mérnöknek köszönhetette *Ganz* a sikeres kezdetet — mondja *Fischer Arpád*, a Tabán, a Vízváros és egész Buda kutatója, ismerője.

— *Művelt emberek voltak a vízvárosiak.* A híres főreál nemcsak gyönyörű épületéről, hanem kitűnő tanáraitól is vált országos hírűvé. A Toldy Gimnázium — Vízváros szülőtéréről nevezték el — ma is nevezetessége a városrésznek. *Volt színháza is a Vízvárosnak.* 1861-ben kezdődött az építkezés, a palota lábánál, az alagút mel-

lett. A Népszínház homlokzatára ezt írták: „*Hazafiságot a nemzetiségeknek!*” Kilenc évig tartottak előadásokat a budai színházban. Kevés volt a néző. A sokajkú vízvárosiak nem látogatták a magyar nyelvű előadásokat. A mai Szilágyi Dezső téren, ahol a református templom áll, akarták fölépíteni az új színházat. *Csak a tervek készültek el...*

NOTTENSTEIN

ÚJSÁGJA

— *Víziváros híres volt fogadóiról.*

— *A Fehér Keresztbe* — a Bomba tér sarkán állt, s áll ma is —, az *Arany Hajóba* még külföldről is érkeztek a mulatozók. II. József, amikor Budán járt, az *Arany Hajóban* szállt meg.

A fogadó másik érdekessége: *Nottenstein János 1731-ben itt szerkesztette az első pest-budai lapot.* A német nyelvű újság helette kétszer jelent meg — nyolc évig. A pestisjárványban halt meg szerkesztője. Őt, s a vész többi áldozatát is a Vízvárosban temették el. A Kapás utca végében volt a temető. Barátok vigyáztak éjjel-nappal. *Még száz év után sem lehetett itt építkezni, megbontani a földet.*

— *Város a városban.* A Vízvárosnak volt kolostora, kaszárnyája — szigorúságáról, s a gyáva újoncokról *nyúlkaszárnyának* hívták — színháza.

Apró mozaikokból áll össze a városrész képe. Történetét nem jegyezték föl. Napról napra változó világa képekben él az ottlakókban.

Horváth László